JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
ANTONIO SAGGIO
25 päivänä toukokuuta 2000 *

I Tosiseikat

1. Euroopan yhteisöjen komissio on yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamoon 23.9.1999 toimittamallaan kannekirjelmällä nostanut EY:n perustamissopimuksen 181 artiklan (josta on tullut EY 238 artikla) perusteella kanteen, joka on annettu vastaajalle tiedoksi 6.10.1999 ja jossa komissio vaatii, että Italian oikeuden mukainen osakeyhtiö Hitesys (jäljempänä Hitesys) velvoitetaan palauttamaan sille ennakkomaksu, jonka komissio oli suorittanut sille tutkimushankkeen toteuttamista koskevaan sopimukseen liittyvän rahoituksen nojalla; komissio on purkanut tämän sopimuksen yksipuolisesti vastaajana olevan yhtiön väitetyn laiminlyönnin vuoksi. Tarkemmin sanoen komissio vaatii, että Hitesys velvoitetaan maksamaan sille edellä mainitusta syystä 132 500 euroa erääntyneine korkoineen, jotka (8,25 prosentin vuotuisen korkokannan mukaan laskettuna) ovat ajanjaksolta 8.1.1994—8.9.1999 suuruudeltaan 61 032,8 euroa, eli yhteensä 194 443,7 euroa, sekä 30,364 euroa viivästyskorkoina kultakin viivästymispäivältä aina maksun tapahtumiseen saakka. Komissio vaatii myös, että Hitesys velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Asianosaisten välinen sopimus

2. Euroopan talousyhteisö teki komission edustamana 7.12.1993 sopimuksen JOU2-CT93-0417 (jäljempänä sopimus) sellaisen yritysryhmän kanssa, johon kuuluivat "koordinaattorina" toimiva Irvin Elettronica SpA (jäljempänä Irvin), Zentrum für Sonnenenergie- und Wasserstoff-Forschung (jäljempänä ZSW) ja Astonin yliopiston Department of Chemical Engineering and Applied Chemistry (jäljempänä Aston). Sopimuksen tarkoituksena oli toteuttaa yhteisön rahoitustuen avulla sopimuksen liitteessä I kuvattu tutkimusta ja teknologista kehitystä koskeva hanke nimeltään "Advanced biomass pyrolysis for electricity production using electron beam irradiation", joka kuuluu 9.9.1991 tehdyllä neu-

* Alkuperäinen kieli: italia.

voston päätöksellä [1] vahvistettuun "Non-nuclear energy — JOULE II (1991—1994)" ohjelmaan.

3. Sopimuksen 2 kohdan 1 alakohdan mukaan edellä mainitun tutkimushankkeen kesto oli 18 kuukautta sopimuksen allekirjoittamista seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä alkaen. Koska esillä olevassa asiassa sopimus allekirjoitettiin joulukuussa 1993, se tuli voimaan 1.1.1994, minkä vuoksi tutkimushankkeen olisi pitänyt päättyä 30.6.1995 mennessä.

4. Komission velvoitteista määrätään sopimuksen 4 kohdassa. Sen mukaan komissio sitoutui rahoittamaan tutkimushankkeen sovitun suunnitelman mukaisesti, jossa määrättiin 200 000 ecun ennakkomaksusta ja myöhemmistä kausittaisista suorituksista. Sopimuksen 5 kohdan mukaan ensimmäistä seuraavat suoritukset on maksettava kahdentoista kuukauden välein sopimuksen voimaantulosta eli 1.1.1994 alkaen, sen jälkeen kun koordinaattori on esittänyt rahoituskertomuksen todellisista kustannuksista sekä teknisen kertomuksen töiden edistymisestä. Komissio sitoutui suorittamaan kyseiset maksut kahdessa kuukaudessa mainittujen kertomusten hyväksymisestä. Lopuksi sopimuksessa määrättiin kokonaissummasta mahdollisesti tehtävästä 10 prosentin pidätyksestä, joka palautettaisiin sen jälkeen, kun komissio on hyväksynyt kaikki sopimuksessa edellytetyt kertomukset ja erityisesti rahoitusta koskevan loppukertomuksen kaikista aiheutuneista kustannuksista. Maksut oli 4 kohdan mukaan suoritettava koordinaattorille, toisin sanoen Irvinille, jonka oli tämän jälkeen maksettava muille ryhmän (ZSW ja Aston) yhtiöille kuuluvat osuudet.

5. Sopimuspuolten velvoitteiden osalta koordinaattori oli sopimuksen 1 kohdan 4 alakohdan mukaan yksinomaisessa vastuussa komission ja sopimuspuolten välisestä sopimussuhteesta. Näin ollen se oli muun muassa velvollinen esittämään kaikki sopimuksessa eritellyt asiakirjat. Tarkemmin sanoen Irvinin oli sopimuksen voimaantulosta alkaen annettava puolivuosittainen kertomus töiden edistymisestä, josta käy ilmi kaikkien sopimuspuolina olevien yhtiöiden harjoittama toiminta sekä saavuttamat tulokset. Näiden asiakirjojen lisäksi sopimuksen voimassaolon päättymistä seuraavien kahden kuukauden kuluessa oli esitettävä koko hanketta koskeva tekninen loppukertomus. Lisäksi oli määrätty jo edellä mainittujen rahoituskertomusten esittämisestä. Sopimuksen 5 kohdan mukaan Irvinin oli annettava sopimuksen voimaantulon jälkeen 12 kuukauden välein rahoituskertomus sekä sopimuksen voimassaolon päättymistä seuraavien kolmen kuukauden kuluessa rahoitusta koskeva loppukertomus. Muiden sopimuspuolina olevien yhtiöiden oli toimitettava kertomuksensa koordinaattorille, jonka oli liitettävä ne omiin kertomuksiinsa.

6. Sopimuksen liitteet ovat kiinteä osa sopimusta, erityisesti liite I, jossa esitetään "work programme" (työohjelma), sekä

1 — Päätös 91/484/ETY (EYVL L 257, s. 37).

yleiset sopimusehdot sisältävä liite II. Tästä määrätään 1 artiklan 2 kohdassa.

Yleisten sopimusehtojen 8 kohdan, jonka otsikkona on "Termination of Contract" (sopimuksen päättyminen), 1 kohdassa määrätään, että "Contractors" (jäljempänä sopimuspuolet), toisin sanoen tahot, joiden on toteutettava tutkimushanke, voivat purkaa sopimuksen yksipuolisesti antaen komissiolle tätä koskevan ilmoituksen kaksi kuukautta aikaisemmin, jos ne katsovat, että tutkimushankkeen jatkaminen on hyödytöntä teknisistä syistä tai sen vuoksi, että hankkeen tulosten käyttömahdollisuudet ovat muuttuneet. Yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 2 alakohdan a alakohdan mukaan myös komissio voi vaatia sopimuksen purkamista samoilla perusteilla ja samoja menettelysääntöjä noudattaen. Jos komissio katsoo näissä tapauksissa, että sopimuspuolten esittämät ennenaikaisen purkamisen syyt ovat perusteltuja, sopimuspuolilla on oikeus saada aiheutuneet kustannukset korvatuksi; jos taas tällainen yhteisymmärrys puuttuu, ne voivat saada korvatuiksi vain "komission hyväksymät" kulut.

8 kohdan 2 alakohdan d alakohdassa määrätään sopimuksen purkamisesta laiminlyönnin vuoksi. Siinä määrätään, että jos yksi tai useampi sopimuspuoli laiminlyö velvoitteitaan, komissio voi sen jälkeen, kun se on kirjallisesti pyytänyt laiminlyöntiin syyllistynyttä sopimuspuolta tai -puolia täyttämään tutkimushankkeeseen liittyvät tehtävänsä, katsoa sopimuksen purkautuneen, jos laiminlyönti jatkuu kuukauden kuluttua pyynnön esittämisestä eikä sitä voida perustella kohtuullisilla teknisillä tai taloudellisilla syillä.

Tämän jälkeen 8 kohdan 4 alakohdassa määrätään, että jos sopimus puretaan komission aloitteesta sopimuspuolten laiminlyönnin vuoksi, kyseinen toimielin voi vaatia suoritettujen maksujen palauttamista, mikäli se katsoo tämän kohtuulliseksi (fair) ja tarkoituksenmukaiseksi (reasonable) suhteessa tehtyjen töiden luonteeseen ja merkitykseen sekä niiden hyödyllisyyteen koko hankkeen kannalta. Palautettavaan summaan voidaan lisätä viivästyskorko, joka lasketaan Euroopan raha-asian yhteistyörahaston ecumääräisessä liiketoiminnassaan käyttämän, kahdella prosenttiyksiköllä korotetun korkokannan perusteella siitä päivästä lähtien, jolloin sopimuspuoli vastaanotti maksun.

7. Lopuksi on muistutettava, että yleisten sopimusehtojen 12 kohtaan sisältyy välityslauseke, jonka mukaan yhteisöjen tuomioistuimella on yksinomainen toimivalta käsitellä kaikki sopimukseen liittyvät riidat, ja että sopimuksen 11 kohdan mukaan sovellettava oikeus on Italian oikeus.

Sopimuspuolten menettely

8. Sopimuksen mukaisesti komissio antoi 8.12.1993 maksumääräyksen Irvinille suo-

ritettavasta 200 000 ecun ennakkomaksusta (ks. kanteen liite 2).

9. Vuoden 1994 aikana, kun sopimuksen voimaantulosta oli kulunut vain muutama kuukausi, Irvin joutui konkurssin partaalle suurien taloudellisten vaikeuksien vuoksi, jotka johtuivat enemmistöosakkaan (Officine Galileo -yhtiö) menetyksestä julkisoikeudellisen elimen EFIM:in selvitystilan johdosta. Tämän vuoksi yhtiön rakenteita uudistettiin saman vuoden aikana, ja se muuttui yhtiöksi nimeltä Hitesys. Tämä yhtiö korvasi Irvinin sopimuksessa, joten kaikki Irvinille kuuluneet velvoitteet, mukaan luettuna koordinointiin liittyvät velvoitteet ja erityisesti teknisten kertomusten ja rahoitusta koskevien kertomusten esittämiseen liittyvät velvoitteet, siirrettiin Hitesysille. Komissio hyväksyi tämän sopimuspuolen muutoksen omalta osaltaan 19.8.1994 päivätyllä kirjeellään (kanteen liite 4).

10. Hitesys ei kuitenkaan täyttänyt velvoitteitaan määräajassa. Sille 21.2.1995 osoitetussa telekopiossa (kanteen liite 5) komissio valitti, että ensimmäinen kertomus töiden edistymisestä oli hyvin epätyydyttävä, minkä vuoksi se vaati Hitesysiä keskeyttämään kaikki työt ja ottamaan yhteyden komissioon, jotta voitaisiin neuvotella hankkeen koordinointitehtävien ja varojen hallintavastuun siirtämisestä toiselle yritysryhmään kuuluvalle sopimuspuolena olevalle yritykselle. Samassa telekopiossa komissio totesi myös, että mikäli se ei saa vastausta ennen 15.3.1995, se vaatii ennakkomaksun palauttamista ja sopii suoraan yritysryhmään kuuluvan toisen yrityksen kanssa koordinaattorin tehtävän siirtämisestä tälle yritykselle.

11. Myöhemmin 27.7.1995 päivätyllä kirjeellään (kanteen liite 6) komissio pyysi Hitesysiä lähettämään sille sopimuksessa edellytetyt töiden edistymistä selvittävät asiakirjat, eli toisen teknisen kertomuksen töiden edistymisestä ajanjaksolta kesä-joulukuu 1994, teknisen loppukertomuksen sekä rahoituskertomuksen ajanjaksolta 1.1.1994—30.6.1995. Samassa kirjeessä se varasi itselleen mahdollisuuden vaatia suoritetun ennakkomaksun palauttamista kyseisten asiakirjojen tarkastelun jälkeen.

12. Lopuksi komissio totesi 3.9.1996 päivätyssä kirjeessä (kanteen liite 7), että vaadittujen asiakirjojen toimittamisen laiminlyönti sekä vastauksen antamatta jättäminen eri muistutuksiin osoittivat, ettei Hitesys ollut tehnyt mitään sopimuksessa edellytettyjen velvoitteiden täyttämiseksi, ja siten komissio ilmoitti yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 2 alakohdan d alakohdan mukaisesti pitävänsä sopimusta purettuna ja vaati Hitesysille ennakkomaksuna suoritetun 132 500 ecun palauttamista. Tämä summa, joka ilmenee komission lähettämästä, kanteeseen liitetystä takaisinmaksumääräyksestä nro 96005952 (kanteen liite 8), vastaa komission koordinaattorille ennakkomaksuna suorittaman 200 000 ecun ja koordinaattorin kahdelle muulle yritysryhmään kuuluvalle sopimuspuolena

olevalle yritykselle suorittaman 55 000 ecun ja 12 500 ecun välistä erotusta.

13. Koska Hitesys ei vastannut mitään, komissio lähetti sille 17.7.1997 maksumuistutuksen (kanteen liite 9). Yhtiö vastasi komissiolle 25.9.1997 päivätyllä kirjeellään (kanteen liite 10), että sillä oli ollut Irviniltä perittyjä merkittäviä teknis-taloudellisia ongelmia, jotka olivat estäneet sitä jatkamasta sopimuksen kohteena olevia tutkimuksia, ja yhtiö arvioi, että "sen oli mahdotonta saavuttaa tyydyttäviä teknisiä tuloksia". Samassa kirjeessä Hitesys ilmoitti lisäksi, että sen teknikot laativat parhaillaan teknis-taloudellista kertomusta Irvinin saamista tuloksista "tutkimuksen jatkamismahdollisuuksien tarkastelemiseksi" ja että tämä kertomus toimitettaisiin komissiolle 31.10.1997 mennessä. Näissä olosuhteissa se pyysi keskeyttämään kokonaan ennakkomaksun takaisinperinnän sen osalta.

Hitesys lähetti komissiolle 17.12.1997 "selvityksen kustannuksista, joita yhtiölle oli aiheutunut hankkeen täytäntöönpanosta", ja esitti toiveen siitä, että tämä asiakirja voisi "osoittaa sen vilpittömyyden", jolla Hitesys oli toteuttanut hanketta taloudellisista ja rahoitusta koskevista vaikeuksista huolimatta.

14. Kuten komissio on todennut kanteessaan, muut sopimuspuolina olevat yritykset pyrkivät tällä välin täyttämään omat velvoitteensa esittämällä lopullisen kertomuksen, jonka komissio hyväksyi helmikuussa 1997.

15. Komissio uudisti Hitesysille osoitetun takaisinmaksuvaatimuksensa 6.2.1998 päivätyllä kirjeellä (kanteen liite 12) todeten, että sopimuksen voimassaolo oli päättynyt 30.6.1995 ja että yhtiö ei ollut täyttänyt sopimusvelvoitteitaan, koska se ei ollut toimittanut vaadittuja kertomuksia sopimuksessa määrätyissä määräajoissa eikä se lisäksi ollut vastannut muistutukseksi lähetettyihin kirjeisiin ja telekopioihin. Näin ollen komissio totesi, ettei se voinut ottaa huomioon palautettavaksi vaadittuun summaan mahdollisesti tehtävinä vähennyksinä mitään niistä kustannuksista, jotka Hitesys oli esittänyt edellä mainitun, 17.12.1997 päivätyn kirjeensä liitteessä.

16. Hitesys lähetti teknisen kertomuksensa komissiolle 20.4.1998 päivätyllä kirjeellä (kanteen liite 13); kertomuksen tekstiä ei kuitenkaan ole esitetty.

17. Komissio uudisti takaisinmaksuvaatimuksensa 14.7.1998 päivätyllä kirjeellä (kanteen liite 14) todeten jälleen, ettei Hitesys ollut noudattanut sopimuksessa mainittuja määräaikoja, joissa sen tutkimustoimintaa koskevat kertomukset oli esitettävä, ja ettei komissio voinut sille 20.4.1998 päivätyssä kirjeessä lähetettyjen

asiakirjojen perusteella "muuttaa alkuperäistä päätöstä takaisinmaksuvaatimuksesta".

Oikeudenkäynti

18. Komission kannekirjelmä rekisteröitiin yhteisöjen tuomioistuimen kirjaamossa 23.9.1999. Se annettiin 6.10.1999 tiedoksi Hitesysille, joka ei ole kuitenkaan esittänyt mitään vastinetta. Tämän johdosta komissio on vaatinut 10.1.2000 päivätyllä kirjeellä, että yhteisöjen tuomioistuin antaa sen kanteesta työjärjestyksen 94 artiklan 1 kohdan mukaisesti yksipuolisen tuomion.

Tutkittavaksi ottaminen

19. Kanne on otettava tutkittavaksi. Se on annettu Hitesysille tiedoksi postin välityksellä 6.10.1999 yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 94 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Kantaja on vaatinut 10.1.2000 päivätyllä kirjeellä yksipuolista tuomiota. Tämän vuoksi Irvin-Hitesysin poissaolon on katsottava johtuvan tämän yhtiön valinnasta eikä kontradiktorisen menettelyn järjestämiseen liittyvästä virheestä, ja siten esillä oleva oikeudenkäynti toteutetaan yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen edellä mainitun 94 artiklan mukaisena yksipuolisen tuomion antamista koskevana menettelynä.

Pääasia

20. Kuten edellä on jo todettu, vastaajana oleva yhtiö ei ole antanut vastinetta tässä tuomioistuimessa, joten oikeudenkäynti, joka täyttää tarvittavat edellytykset, noudattaa tällaista menettelyä koskevia erityisiä muoto- ja näyttövaatimuksia. Tältä osin on muistutettava, että jos vastaaja ei anna vastinetta, kantaja voi yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 94 artiklan nojalla vaatia yhteisöjen tuomioistuimelta yksipuolista tuomiota, ja kantajalla on oikeus saada kanteensa mukainen päätös, jos sen vaatimukset ovat "ilmeisesti perusteltuja". Kyseisen säännöksen sanamuodosta johtuu siten, että tuomioistuimen tämän kaltaisessa oikeudenkäynnissä tekemä näytön asianmukaisuuden arviointi sen kannalta, onko kanne perusteltu kantajan vaateiden hyväksymiseksi, on periaatteessa vähäisempää kuin tavallisessa oikeudenkäynnissä, jossa molemmat asianosaiset ovat läsnä ja käyttävät puolustautumisoikeuksiaan; tämä johtuu siitä, että on järkevää edellyttää, että tuomioistuin voi tässä arvioinnissa rajoittua ottamaan huomioon oikeudenkäyntiasiakirjoista ilmenevät seikat pyrkimättä säännönmukaisesti saamaan kaikkia sellaisia asiakirjoja, joita voitaisiin pitää annettavan tuomion kannalta hyödyllisinä. Tämän arvioinnin yleisluonteisuus saa oikeutuksensa ja vastapainonsa poissaolevan, asian häviävän vastaajan oikeudesta hakea

takaisinsaantia yksipuoliseen tuomioon, koska tässä vaiheessa (myöhässä) syntyvä kontradiktorinen menettely mahdollistaa sen, että asian hävinnyt asianosainen voi käyttää puolustautumisoikeuksiaan täysimääräisesti esittämällä tarvittaessa jopa asiakirjoja, jotka se katsoo aiheellisiksi päätöksen tekemisen kannalta.

Esillä olevassa asiassa on siten selvitettävä kantajan esittämät asiakirjat huomioon ottaen, onko takaisinmaksuvaatimus "ilmeisen" perusteltu. Katson, että tähän kysymykseen on annettava myöntävä vastaus jäljempänä esitettävistä syistä.

21. Komissio väittää kanteessaan, ettei Hitesys ole täyttänyt tutkimushankkeesta tehtyyn sopimukseen perustuvia velvoitteitaan komissiota kohtaan, ja ilmoittaa, että se oli ryhtynyt näissä olosuhteissa toimenpiteisiin purkaakseen sopimuksen ja vaatiakseen ennakon palauttamista.

On muistutettava, että yleisissä sopimusehdoissa määrätään nimenomaisesti komission oikeudesta purkaa sopimus yksipuolisesti, jos se katsoo, että tutkimushankkeen jatkaminen on hyödytöntä, tai jos yksi tai useampi sopimuspuoli ei täytä velvoitteitaan. Tästä määrätään yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 2 alakohdan a ja d alakohdassa, jonka mukaan, kuten edellä on todettu, komissio voi tällaisessa tilanteessa sen jälkeen, kun se on pyytänyt sopimuspuolta tai -puolia täyttämään velvoitteensa, katsoa sopimuksen purkautuneen, jos laiminlyönti jatkuu kuukauden kuluttua pyynnön esittämisestä. Yleisissä sopimusehdoissa on osittain erilainen määräys sopimuksen päättämiseksi sopimuspuolten aloitteesta: ne voivat purkaa sopimuksen yksipuolisesti, kunhan ne ilmoittavat siitä komissiolle kahta kuukautta aikaisemmin, jos ne katsovat, että tutkimustoiminnan jatkaminen on hyödytöntä teknisistä tai taloudellisista syistä. Sopimuksessa taataan vastaava mahdollisuus myös komissiolle.

Sopimuksen purkamisen seuraukset ennen purkamista suoritettujen tutkimustöiden mahdollisen korvaamisen osalta ovat hyvin erilaiset riippuen siitä, onko purkaminen tehty yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 1 alakohdassa ja 8 kohdan 2 alakohdan a alakohdassa tarkoitetuissa tapauksissa vai 8 kohdan 2 alakohdan d alakohdassa tarkoitetussa tapauksessa. Ensin mainitussa tapauksessa sopimuspuolet saavat näet aiheutuneet kulut korvatuiksi, jos komissio katsoo, että niiden väitteet ovat perusteltuja, ja "hyväksyy" niiden esittämät kulut. Toisessa tapauksessa, eli silloin kun kyse on yhden tai useamman sopimuspuolen laiminlyönnistä johtuvasta sopimuksen purkamisesta, komissio voi päin vastoin vaatia jo maksettujen suoritusten palauttamista siltä osin kuin se arvioi tämän "kohtuulliseksi" ja "tarkoituksenmukaiseksi". Aluksi on siten tutkittava, onko esillä olevassa asiassa kyseessä jompi kumpi näistä tapauksista.

22. Tämän seikan selvittämiseksi on viitattava Hitesysin ja komission väliseen kirjeenvaihtoon. Muistutan, että Irvin-

Hitesysin olisi tullut päättää tutkimustoiminta 30.6.1995 mennessä ja että "koordinaattori" (eli Irvin-Hitesys) oli velvollinen esittämään komissiolle puolivuosittain kertomuksen töiden edistymisestä ja saavutetuista tuloksista kaikkien ryhmään kuuluvien yhtiöiden harjoittaman toiminnan osalta jaksoittaisia kertomuksia töiden edistymistä vastaavista kuluista, rahoitusta koskevan loppukertomuksen sekä teknisen loppukertomuksen.

Komission ja Irvin-Hitesysin välisestä kirjeenvaihdosta käy ilmi, että kyseinen yhtiö ei ollut täyttänyt edellä mainittuja velvoitteita. Tämä ilmenee erityisesti: a) 21.2.1995 päivätystä telekopiosta, jossa komissio huomautti töiden epätyydyttävästä etenemisestä ja vaati Irvin-Hitesysiä keskeyttämään kaikki työt; b) 3.9.1996 päivätystä kirjeestä, jossa komissio ilmoitti pitävänsä sopimusta purettuna ja vaati suoritettujen ennakkomaksujen palauttamista; c) 17.7.1997 päivätystä kirjeestä, jossa Irvin-Hitesys totesi, ettei se ollut kyennyt jatkamaan sopimuksessa tarkoitettuja tutkimuksia ja että sen oli mahdotonta päästä tyydyttäviin teknisiin tuloksiin; d) 6.2.1998 päivätystä kirjeestä, jossa komissio muistutti, että sopimuksen voimassaolo oli päättynyt 30.6.1995, ja katsoi, ettei kyseinen yhtiö ollut täyttänyt velvoitteitaan, koska se ei ollut toimittanut sopimuksessa vaadittuja kertomuksia sopimuksenmukaisissa määräajoissa eikä vastannut komission toistuvasti lähettämiin muistutuksiin.

23. Mielestäni ei voida vakavasti epäillä sitä seikkaa, että Irvin-Hitesysin koko menettely, sellaisena kuin se käy ilmi edellä mainitusta kirjeenvaihdosta, merkitsee sen sopimuksenmukaisten velvoitteiden melkein täydellistä laiminlyöntiä. Erityisesti teknisten kertomusten ja rahoituskertomusten antamisen osalta näyttää siltä, että Irvin-Hitesys lähetti ensimmäisen kertomuksen kuusi kuukautta myöhässä sopimuksenmukaisesta määräajasta (tämä ilmenee komission 21.2.1995 päivätystä telekopiosta) ja ettei se ollut 27.7.1995 mennessä, eli silloin, kun tutkimushankkeen toteuttamista koskeva määräaika oli jo päättynyt, vielä toimittanut teknisiä kertomuksia ajanjaksolta kesä-joulukuu 1994 teknistä loppukertomusta tai ajanjaksoon 1.1.1994—30.6.1995 liittyviä rahoituskertomuksia. On lisättävä, että Hitesys itse myöntää 17.7.1997 päivätyssä, komissiolle osoitetussa kirjeessä, ettei se ollut kyennyt jatkamaan sopimuksessa tarkoitettuja tutkimuksia ja että sen oli mahdotonta päästä tyydyttäviin tuloksiin. Hitesys antoi vasta joulukuussa 1997 komission uusien maksuvaatimusten johdosta kertomuksen niistä kuluista, joita yhtiölle oli aiheutunut tutkimushankkeen täytäntöönpanosta, ja teknisen loppukertomuksen se antoi 20.4.1998 päivätyllä kirjeellä.

24. Kuten komissio on huomauttanut, on lisättävä, että sopimusvelvoitteita on todettava rikotun vielä sen vuoksi, että Hitesys, joka oli tietoinen kertyvistä myöhästymisistään, ei pyytänyt asianmukaisessa ajassa sopimusmääräaikojen pidentä-

mistä yleisten sopimusehtojen 1 kohdan 7 alakohdan mukaisesti.

25. Koska oikeudenkäyntiasiakirjoista ilmenevät tosiseikat ovat edellä esitetyn kaltaisia, mielestäni voidaan perustellusti katsoa, että komissio on vahvistanut Hitesysin laiminlyönnin kaikkine siitä aiheutuvine yleisten sopimusehtojen mukaisine seurauksineen. On totta, että komissio ei vetoa 21.2.1995 päivätyssä telekopiossaan yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 2 alakohdan d alakohtaan, joka koskee sopimuksen purkamista laiminlyönnin vuoksi toimeksiantajan aloitteesta, mutta on myös totta, ettei se mainitse tässä samassa telekopiossa myöskään yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 2 alakohdan a alakohtaa, jossa mahdollistetaan sopimuksen purkaminen teknisistä syistä ja tutkimustulosten hyväksikäytön mahdottomuuden vuoksi, vaan ainoastaan rajoittuu vaatimaan Irvin-Hitesysiä lopettamaan kaiken tutkimushankkeen toteuttamiseen liittyvän toiminnan. Tältä osin on myös otettava huomioon se, että 27.7.1995 päivätyssä kirjeessään komissio ilmoitti Hitesysille selkeästi, että se katsoo sopimuksen purkautuneen 30.6.1995 ja vaatii ennakkomaksujen palauttamista. Mielestäni ei voida päätyä toisenlaiseen lopputulokseen eli toisin sanoen katsoa, ettei esillä olevassa asiassa olisi kysymys laiminlyönnin vuoksi tapahtuneesta purkamisesta vaan jostakin yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 1 alakohdassa tarkoitetuista tilanteista, siitä syystä, että komissio on tässä kirjeessä myös vaatinut Hitesysiä esittämään tekniset kertomukset ja rahoituskertomukset; kyse on nimittäin asiakirjoista, jotka komissio saattoi ottaa huomioon määritelläkseen summan, jonka palauttamista se voisi vaatia. Tältä osin muistutan, että yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 4 alakohdan nojalla komission on arvioidessaan sitä, vaatiiko se ennakkomaksun palauttamista kokonaan vai osittain, otettava yhteisön ohjelmien kannalta huomioon "the nature and results of the work undertaken and its use".

26. Irvin-Hitesysin menettelyyn sisältyvät useat laiminlyönnit ovat selkeästi sen luontoisia, että ne oikeuttavat purkamaan sopimuksen. Komissio vetoaa kanteessaan tältä osin sopimuksessa määriteltyjen eri kertomusten esittämistä koskevien määräaikojen ratkaisevaan merkitykseen. Se päättelee tästä, että näiden määräaikojen pelkkä noudattamatta jättäminen merkitsee sopimuksen täytäntöönpanon laiminlyöntiä ja oikeuttaa purkamaan sopimuksen yksipuolisesti yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 2 alakohdan d alakohdan mukaisesti. En voi olla samaa mieltä tästä väitteestä. Italian oikeudessa täytäntöönpanomääräaikaa pidetään olennaisena, kun sen pidentämisen mahdottomuus käy ilmi nimenomaisesti sopimuspuolten tahdosta tai kun tämä ilmenee epäsuorasti sopimuksen luonteesta ja kohteesta.[2] Esillä olevassa asiassa sopimuksessa ei ole mitään tällaista viittausta eikä siinä ei ole myöskään seikkoja, joiden perusteella edellä mainittujen määräaikojen olennaisen luonteen voitaisiin katsoa ilmenevän epäsuorasti suunnitellun toiminnan luonteesta. Sopimusta koskevaa tulkintaansa tukeakseen komissio muistuttaa tältä osin siitä seikasta, että määräajan noudattamatta jättäminen "voi vääristää

2 — Ks. Cass. civ. 2.12.1997, nro 8233.

— — tutkimukseen ja teknologisen kehitykseen liittyvän oheistoiminnan tuloksia — — jotka teknisen kertomuksen mukaan liittyvät ja täydentävät sopimuksen liitteessä I tarkoitettua hanketta". Kyseinen viittaus vaikuttaa mielestäni kuitenkin liian yleiseltä, jotta siitä voitaisiin päätellä määräajan "olennainen" luonne, jonka on joka tapauksessa liityttävä sopimuspuolten selkeään tahtoon.

27. Esillä olevassa asiassa laiminlyönnin vuoksi tehtävän purkamisen oikeudellisena perustana on yleiset sopimusehdot, joiden 8 kohdan 2 alakohdan d alakohta sisältää, kuten on jo esitetty, nimenomaisen purkamislausekkeen, jonka soveltamisala on Italian siviililain 1456 §:n mukainen. Tämän säännöksen nojalla sopimus, joka sisältää purkamislausekkeen, purkautuu oikeudellisesti siitä hetkestä, kun sopimuspuoli, joka on noudattanut sopimusmääräyksiä, ilmoittaa laiminlyöntiin syyllistyneelle osapuolelle siitä, että se aikoo vedota tähän lausekkeeseen. Saman lain 1458 §:n mukaan tällaisella purkamisella on taannehtiva vaikutus sopimuspuolten välillä, mikä merkitsee sitä, että jo suoritettuja summia koskeva peruste poistuu ja sopimuspuolille syntyy velvollisuus palauttaa saatu suoritus. [3] Nyt käsiteltävässä asiassa komission sopimussuhde Hitesysin kanssa on siten päättynyt sinä hetkenä, jolloin komissio käytti edellä mainitussa lausekkeessa sille annettua oikeutta (27.7.1995 päivätyllä kirjeellä, joka on vahvistettu 3.9.1996 päivätyllä kirjeellä) ja samanaikaisesti Hitesysille syntyi velvollisuus palauttaa ennakkona vastaanotettu summa. Näin ollen Hitesysin myöhemmin esittämillä teknisillä kertomuksilla ja rahoituskertomuksilla ei voitu täydentää täytäntöönpanoa, sillä se, että purkaminen on tapahtunut, vastaa tilannetta, jossa sopimusta ei koskaan olisi tehty.

28. Lopuksi on tarkistettava, voidaanko edellä mainitun kaltaisia laiminlyöntejä pitää oikeutettuina teknisistä tai taloudellisista syistä. Yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 2 alakohdan d alakohdassa komissiolta nimittäin poistetaan tällaisissa tapauksissa oikeus purkaa sopimus yksipuolisesti. Esillä olevassa asiassa ei mielestäni ole kysymys tämänkaltaisista syistä. Ainoa seikka, jonka Hitesys on esittänyt selityksenä laiminlyönneilleen, on sen konsernin taloudelliset vaikeudet, johon Irvin-yhtiö kuului, mutta on selvää, ettei tämänkaltaiseen syyhyn voida vedota, sillä se liittyy laajasti ymmärrettynä kyseisen yhtiön toimintaan, eikä se voi siten johtaa hankintaviranomaiselle tai muille tutkimushankkeen täytäntöönpanoon osallistuville tahoille aiheutuvaan vahinkoon.

29. Kuten komissio on todennut, samassa yhteydessä on myös otettava huomioon se, että paitsi että Hitesysin 25.9.1997 ja 20.4.1998 päivätyissä kirjeissä esittämät perustelut (vakava taloudellis-rahoituksellinen kriisi EFIM:in selvitystilan vuoksi) ovat edellä esitetyistä syistä asian kannalta merkityksettömiä, niistä käy

3 — Ks. Cass. civ. 12.3.1997, nro 2209.

myös ilmi uusi laiminlyönti siltä osin kuin Hitesys, jolla oli yleisten sopimusehtojen 1 kohdan 4 alakohdan nojalla velvollisuus antaa komissiolle tiedoksi hyvissä ajoin kaikki tapahtumat tai seikat, jotka saattavat vaarantaa sopimuksen täytäntöönpanon, on viitannut tähän seikkaan vasta syyskuusta 1997 alkaen lähettämissään kirjeissä.

Esillä olevassa asiassa komissio vaatii palauttamaan kokonaisuudessaan ennakkomaksun. Se esittää tältä osin kanteessaan, että esitettyjen asiakirjojen perusteella ei ole voitu "selvittää varmasti toteutettuja toimintoja, täytäntöönpanoaikoja eikä hankkeiden toiminnallista suhdetta yhteisön hankkeeseen", johon esillä oleva asia liittyy. Komissio oli tehnyt vastaavan huomautuksen sen Hitesysille osoittamassa, 14.7.1998 päivätyssä kirjeessään (kanteen 14 liite).

30. Näin ollen mielestäni ei voida olla epävarmoja siitä, että voitaisiin epäillä sitä, että Hitesys ei ole täyttänyt sopimusvelvoitteitaan ja että tämä oikeuttaa komission purkamaan sopimuksen yksipuolisesti. Yleisten sopimusehtojen nojalla komissiolla on oikeus saada tällaisessa tapauksessa ennakkomaksut palautetuksi, mikä on esillä olevan oikeudenkäynnin kohteena.

Katson tämän komission kielteisen kannan olevan perusteltu, sillä se on vastaus edellä esitettyihin ja tutkittuihin Hitesysin useisiin laiminlyönteihin. Tietojen toimittamista koskeva usean vuoden myöhästyminen ja joka tapauksessa niiden epäasianmukaisuus oikeuttavat täysin komission valitseman menettelytavan. Lisäksi Hitesys myöntää tämän epäasianmukaisuuden, erityisesti 25.9.1997 päivätyssä kirjeessään, jossa se myöntää, että EFIM:in selvitystilan johdosta Irvinin oli todettava, että sen oli "mahdotonta saavuttaa tyydyttäviä teknisiä tuloksia".

Edellä esitetyn mukaisesti komission on yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 4 alakohdan ensimmäisen alakohdan mukaan mukautettava vaatimustaan siten, että se mahdollisesti vaatii jo ennakkona suoritettua summaa pienemmän summan, ja tätä arviointia tehdessään sen on otettava huomioon tehdyn työn luonne ja tulokset, mahdollisuus hyötyä niistä sekä niiden yhdenmukaisuus komission ohjelmien kanssa.

31. Kaiken edellä esitetyn perusteella ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin hyväksyy komission palautusvaatimuksen täysin. Summaan, joka Hitesysin on maksettava komissiolle saadun ennakkomaksun palautuksena, on sisällytettävä ennakkona maksetulle summalle kertyneet korot 8.1.1994 lähtien (päivä, jolloin Hitesys oletetusti vastaanotti ennakon) aina

8.9.1999 asti yleisten sopimusehtojen 8 kohdan 4 alakohdan toisen alakohdan mukaisten arviointiperusteiden nojalla sekä viivästyskorko maksun suorittamiseen asti.

32. Koska ehdotan, että komission kanne hyväksytään, Hitesys on myös velvoitettava korvamaan oikeudenkäyntikulut yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaisesti, kuten komissio on vaatinut.

Ratkaisuehdotus

33. Ehdotan, että yhteisöjen tuomioistuin toteaa seuraavaa:

1) Hitesys SpA velvoitetaan maksamaan komissiolle 132 500 euroa lisättynä 61 032,8 euron suuruisella korolla, joka on laskettu 8,25 prosentin korkokannan perusteella ajanjaksolta 8.1.1994—8.9.1999, eli kokonaisuudessaan 194 443,7 euroa, sekä viivästyskorkoina 30,364 euroa kultakin viivästymispäivältä aina maksun tapahtumiseen saakka; kaikki maksut liittyvät sopimuksen JOU2-CT93-0417 mukaiseen rahoitukseen.

2) Hitesys SpA velvoitetaan myös maksamaan oikeudenkäyntikulut.